

РЕЦЕНЗИЯ

от

д.изк. Петер Кънчев Цанев

професор

в Национална художествена академия, София

на дисертационен труд

за присъждане на образователната и научна степен

Доктор

по научна специалност

„Изкуствознание и изобразителни изкуства“

Автор:

Галина Христова Димитрова-Димова

Тема:

**„Нови форми на изкуство в публично пространство
в България в периода 2000 – 2018 г.“**

Научен ръководител:

доц. д-р Венелин Шурелов

1. Общо описание на представените материали

Автор на предложения за рецензиране дисертационен труд е Галина Христова Димитрова-Димова – докторант в редовна форма на обучение към катедра „Изкуствознание“ в Националната художествена академия с научен ръководител доц. д-р Венелин Шурелов

Представените материали и документи от Галина Димитрова-Димова отговарят на необходимите изисквания.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Галина Димитрова-Димова е завършила специалност „Изкуствознание” в Националната художествена академия, София, през 1999 г. Куратор и ръководител на артистични проекти на Център за медийни изкуства InterSpace, София (1999-2008) и координатор на проекти към Фондация Credo Bonum - 2011-2019.

Сред посочените изяви в нейната творческа биография заслужават особено внимание:

- Международен фестивал за дигитални изкуства DA Fest, на който тя е съкуратор и организатор през последните десет години - 2009 - 2019,
- Фестивал за изкуство в публично пространство „За хората и мястото“, инициатор и куратор, Западен парк, София 2012-2014.
- Куратор на изложба на официалното българско участие в IX Международно биенале в Кайро, 2004 г..

3. Актуалност на тематиката на дисертацията и целесъобразност на поставените цели и задачи

Актуалността на разработвания в дисертационния труд проблем има съвсем конкретна насоченост, обусловена от съвременното състояние на новите публични форми на изява в областта на съвременното изкуство в България през първите две десетилетия на 21 век.

Научният труд е посветен на ролята на художествените намеси в градска среда на български художници, в периода 2000-2018 г., които „насочват внимание, повдигат въпроси или предават послание за актуален социален или политически проблем в България“.

Така основен тематичен фокус на дисертацията става формата на публична изява и своеобразната общественно-политическа база на съвременния художник като свобо-

ден гражданин и представител на една бих казал „свободна неолиберална глобална република на съвременното изкуство“.

Основните цели и задачи са зададени върху възможностите на изследването да очертае ясните параметри и потенциал на новите форми на изкуство в публичното пространство през първите две десетилетия на 21 век в България като художествено събитие и реална критическа практика.

Двете основни задачи на дисертацията могат да бъдат резюмирани по следния начин:

1. Първата задача е свързана с проучване и изследване на конкретни примери от художествената сцена в България в периода 2000-2018 г., които представят и контекстуализират художествената намеса в обществена среда като критична форма на изкуството.
2. Втората и основна задача на дисертацията е свързана с намерението на автора да обедини разгледаните проекти в една обща тенденция, която да направи тяхната изява по-видима и разбираема в историческия контекст на художествената сцена в България.

4. Познание на проблема

Дисертацията прави цялостен критически анализ на новите форми публично изкуство като актуална художествена практика у нас и в чужбина, който е базиран върху богат кураторски опит и много широко теоретично и практическо познание на разглежданата проблематика.

5. Методика на изследването

В процеса на изследването е използван интердисциплинарен подход, съчетаващ различни методи, като дескриптивен анализ, ретроспективен анализ, аналитико-синтетична обработка на теоретична и емпирична информация. Важна част от работата са проведените интервюта с избрани художници, както и обсъждания с критици и изкуствоведи върху тезата на дисертационния труд.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Обемът на дисертацията включва общо 200 страници. Структурата на дисертацията съдържа увод, три глави и заключение. Библиографията включва множество български и чуждестранни автори.

В приложението с илюстративния материал са поместени 48 цветни изображения.

В увода са включени темата, целите и задачите на настоящето изследване. Следва описание на труда с неговата актуалност и постановката на проблема. След това е представена използваната методология, форми и методи на работа.

В Глава I с название „Въведение в тематиката, контекст и тенденции на изкуство в обществена среда“ са представени основни понятия и характеристики на изкуството в публично пространство, зараждането на „новите жанрове публично изкуство“ в САЩ и Западна Европа, някои художествени изяви в публична среда в Централна и Източна Европа, изкуство в публично пространство в България през 80-те и 90-те години на ХХ в., както и появата на дигиталните медии в изкуството в публично пространство.

В Глава II с название „Платформи, фестивали и други инициативи, развиващи нови форми на изкуство в публична среда в България (2000-2018)“ е посветена на различни платформи, фестивали и проекти за изкуство в обществена среда в София и в Пловдив. Проследени са проекти в обществена среда, създадени с дигитални медии.

В Глава III с название „Художествени намеси в градска среда като нови форми на изкуство в публична среда в България. Примери и анализи“ се разглежда детайлно реализирането на конкретни проекти от автори като Лъчезар Бояджиев с неговия „Горещ визуален град“, Иван Мудов с „МУСИЗ“, Венцислав Занков – „Спешно се нуждаем от мерцедес, моля помогнете“, Венелин Шурелов – „Фантомат и Стрелбище“, Група Ултрафутуро – „Гражданска позиция“, Вероника Цекова - WUMAMPAROI и Присвоители на пространство, Група Destructive creation – „В крак с времето и други акции върху паметници“, Кирил Кузманов – „Проект 0“.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Съществен принос на дисертацията е ясният и систематизиращ поглед върху голям брой разнородни като мотивация, изразни средства и претенции художествени проекти на български художници, реализирани в областта на новите форми публично изкуство в България през първите две десетилетия на 21 век.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Публикациите отразяват резултати на дисертацията и имат пряко отношение към проблематиката на разглеждания дисертационен труд.

9. Лично участие на докторанта

Личното участие на докторанта в проведеното дисертационно изследване има решаващо значение доколкото става дума за най-новата история на художествените процеси и явления в българското съвременно изкуство и доколкото формулираните конкретни приноси и получени резултати касаят трудноразпознаваеми и ефимерни форми на изкуство.

10. Автореферат

Съдържанието и качеството на автореферата отговарят напълно на структурата и параметрите на дисертационният труд.

Афторефератът е направен според изискванията на съответните правилници и отразява основните резултати, постигнати в дисертацията.

11. Критични забележки и препоръки

Не намирам превеждането на термина „релационна естетика“ като „свързваща естетика“ за удачно, а и за необходимо. Мисля, че в случая този превод не е наложителен, защото рецепцията на релационната естетика вече отдавна се е случила в българския теоретичен контекст в множество значими текстове на български автори в областта на съвременната естетика, философията на изкуството и историята на изкуството, където през последните две десетилетия този термин има свой самостоятелно утвърден и артикулиран научен живот.

Също така мисля, че използваната литература върху която стъпва дисертацията е прекалено стеснена. Не става дума за препоръчване на излишна и показна изчерпа-

телност, защото достъпната чуждестранна литература по темата е необозрима. Струва ми се, че евентуално включване на повече български автори и изследвания би позволило по-динамичен диалог и полемичност, което би подсилило безспорните качества и приноси на дисертацията. В посочената библиография има спомената само една дисертация - Правдолуб Иванов „Сайт-спесифик арт: мястото и неговото произведение.“, НХА, София, 2015. През последните десет години в НХА и БАН бяха защитени множество дисертации върху въпросите на съвременното изкуство в България. Ще си позволя да спомена само две, които според мен имат пряко отношение към разглежданата проблематика.

Доколкото ми е известно едно от първите аналитични употреби в контекста на българското изкуствознание на понятието „Нови жанрове публично изкуство“ (New Genres Public Art), изведено от американската художничка Сюзън Лейси като последователно развиване на нови смислени обществено полезни артистични практики в общественото пространство, е развито от д-р Ваня Кубадинска в нейната дисертация на тема „Креативни пространства в немско-български художествени проекти 2006 – 2011“, защитена в НХА през 2016 г., в която първата глава е с название „Немско-български художествени проекти от областта на новите жанрове публично изкуство“. Мисля, че някои от съдържащите се в това изследване въпроси като „Кое е общественото в общественото пространство и какво прави изкуството публично изкуство?“ позволяват интересен пряк диалог с настоящото изследване. В тази връзка, според мен, с оглед на някои общи примери и художници, може да бъдат привлечени въпроси и интерпретации от дисертацията на д-р Вера Млечевска „Художествените практики след 1989 година като реакция на културната политика в България“ (2018), в която авторката разглежда мястото на институционалната критика като жанр в съвременното българско изкуство в това число и по отношение на новите форми публично изкуство..

Независимо от споменатите по-горе препоръки смятам, че включената библиография отговаря на параметрите на изследването и също така литературните източници са използвани напълно коректно, целенасочено и ефективно.

12. Лични впечатления

Моите лични впечатления за докторанта са свързани с високото професионално ниво на реализираните кураторски проекти, които аз съм имал възможност да видя. Също така имам преки впечатления от изключителната отговорност и етично отношение на докторанта към участниците в българската арт сцена при нашата съвместна работа по време на журиране в конкурси за съвременно изкуство.

13. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръчвам при възможност бъдещото публикуване на материалите в книжен или електронно достъпен формат.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение смятам, че научната стойност на предложения дисертационен труд е безспорна и отговаря на изискванията за придобиване на образователна и научна степен “Доктор”.

26. 02. 2020 г.

Рецензент:

проф. д.изк.н. Петер Цанев